

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

*ПОЉОПРИВРЕДНИ
БИЛТЕН*

Број V бесплатан примерак
МАЈ 2016. Косовска Митровица

Садржај:

РАТАРСТВО-ПОВРТАРСТВО

- Производња хељде

ВОЋАРСТВО – ВИНОГРАДАРСТВО

- Симптоми недостатка хранљивих материја у листовима малине

СТОЧАРСТВО

- Стрижа оваца

ЗАШТИТА БИЉА

- Прстенаста трулеж кртола кромпира

- ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС - а

ПРОИЗВОДЊА ХЕЉДЕ

Последњих година хељда некада веома важна биљна врста на нашим просторима поново налази своје место у исхрани људи и стоке. Од зрна се може производити брашно које се користи за прављење хлеба разних каша, качамака и разних пита. Хлеб од хељде је добар као дијетална храна. Највећа вредност зрна је због тога што је богато беланчевинама. Хељда има велики значај као медоносна биљка која може дати 60-100кгр и више меда са једног хектара. У фази цветања користи се за испашу пчела, где једна кошница у повољним условима може сакупити дневно 5кгр меда.

Као и већина других биљних врста тако и хељда не подноси гајење у монокултури и треба је гајити у плодореду. Нема велике захтеве према предусеву. Најбољи предусеви су једногодишње махуњаче, кромпир и озима жита. Ако се гаји као пострни усев добри предусеви су оне културе које се рано беру (озими јечам или грашак). Хељда је добар предусев за многе ратарске биљке, јер остављају земљиште чисто од корова.

Обрада земљишта је слична као за друге културе из касне пролећне сетве. Основна обрада се изводи у јесен и треба да је рана и дубока. Дубина основне обраде треба да је 25-30 см., у зависности од типа земљишта, предусева и количине жетвених остатака. Предсетвена обрада се изводи у пролеће и састоји се од 1-2 култивирања са дрљањем рано с пролећа и површинске припреме на 1-2 дана пред сетву. Дубина предсетвене обраде је до 10 см.

Хељду треба ђубрити стајњаком али под предусевом. Прихрањивање хељде не даје увек позитивне резултате. Зато сву количину минералних ђубрива треба унети са делом у основној а делом у предсетвеној припреми земљишта. Уколико се употреби прихрана она се обавља у фази цветања азотним ђубривима или са НПК. Орјентационе количине хранива крећу се у границама 40-70 кгр/ха. азота, 40-70 кгр/ха. фосфора и 30-50кгр/ха. калјума (чистог елемента).

Семе за сетву треба да је крупно, здраво, чисто од корова, клијавости од 90%. Оно треба да је из предходне године а не старије, јер хељда брзо губи клијавост. Семе треба третирати препаратима у циљу сузбијања болести сиве трулежи јер ово може уништити 20-30% биљака. У циљу повећања енергије клијања, семе се пре сетве излаже сунцу у току 6-10 дана. Сетва хељде се обавља када се земљиште загреје на температури од 15°C. У нашим равничарским пределима то је период крај априла и почетак маја, а у брдско планинским рејонима прва половина јуна. Као пострни усев хељда се може сејати и касније до половине јула.

Хељда се сеје у редове са размаком од 13-15 см (ускоредно) и са размаком од 45-60см (широкоредно). При широкоредној сетви може се обављати међуредна обрада. Код широкоредне сетве сеје се 40-60кгр/ха семена, а код ускоредне 80-100 кгр/ха семена. Дубина сетве је 4-5 см зависно од особине земљишта и времена сетве.

Уколико се сетва обавља у суво земљиште после сетве врши се ваљање да би се семе обезбедило потребном влагом за клијање. Ако се после сетве а пре ницања појави покорица врши се дрљање лаким дрљачама управо на правац редова. После ницања врше се 1-2 међуредна култивирања уколико је обављена широкоредна сетва. Међуредним култивирањем се врши растресање збијеног земљишта и уништавање корова. Са другим култивирањем врши се прихрањивање. Код ускоредне сетве корови се уништавају плевљењем или хербицидом „Ласо“ одмах после сетве а пре ницања.

Важна мера неге хељде је изношење пчела на пашу у фази цветања ради повећања процента оплодње. Допунско опрашивање се може извршити и тако да се преко усева вуче затегнути канап изјутра од 8-10 часова 4-5 пута.

Утврђивање оптималног момента жетве хељде је отежано услед растегнутог периода цветања и неуједначеног сазревања семена. Код хељде се семе лако осипа што такође отежава жетву. Сматра се да је време за жетву најбоље када 2/3 зрна добије мрку боју. Жетва се може обавити двофазно и једнофазно. Машинска жетва у две фазе врши се тако што се усев коси косачицом и оставља у траке да се досуши а затим се комбајнира комбајном који има уређај за подизање откоса. Најбилји и најефикаснији начин је једнофазна жетва комбајном јер ту има најмање губитака. Жетву хељде треба обавити у што краћем времену с обзиром на лако осипање хељде. Садржај влаге у зрну не сме бити већи од 14%. Од 100кг зрна при мељави се добије 60-70 кг брашна, 4-18 кг мекиња и 18-26 кг љуске.

Саветодавац ратарства Зоран Милосављевић

Симптоми недостатка хранљивих материја у листовима малине

Хранљиво стање малине у већини случајева се може одредити на основу спољашњег изгледа листова биљака.

Симптоми недовољне плодности чешће се могу одредити са посебним знаковима за одређене елементе. Сваки од макро и микроелемената представљају посебне симптоме њиховог недостатка у биљкама. Визуелна дијагностика знакова недостатка хранљивих материја у биљкама малине је други начин уз помоћ које се може одредити режим ђубрења и превазилажења створених проблема.

Симптоми недостатка неколико хранљивих материја у листовима малине:

Азот - листови имају зелену боју према жутој, њихови крајеви имају црвену боју или ови могу покрити целу површину.

Фосфор - листови су ослабљени, осушени и добијају затворену боју. Промена боје на љубичасту посебно на доњем делу, односно на основни део листа. Листови су мали са малом површином.

Калијум – на листовима се виде ране, осушеност и пожутелост на дужини крајева. Показивање тамне и кестењасте боје на средини листа. Такви симптоми се показују на старим листовима. Листови имају коврџасти изглед, сакупљају се од позади, иако су изгорели крајеви окренути према страни образа.

Калцијум – врхови листова осушени и скупљени на крају (ивици) нових листова.

Магнезијум – хлороза у старим листовима, посебно изражена поред нерава и на дужини крајева. Некроза листова се проузрокује у највећем недостатку овог елемента.

Сумпор – боја листова је зелена до жута. Слична је са недостатком азота, али без представљања црвене боје. У каснијој фази развоја, у недостатку овог елемента се показују некротична поља на средини листа.

Гвожђе – жутило и показивање хлорозе у дужини нерава листа, која је више присутна на новим листовима, губљење зелене боје у нервима. У случају великог недостатка овог елемента примећује се бељење средине листа и површине са кестенастом бојом.

Симптоми недостатка азота, калијума, магнезијума и гвожђа:

Манган – жутење и хлороза у дужини нерава листа. Жутење листа почиње близу крајева и на прогресиван начин се простире до средине, са једним јасним ограничењем. Стари листови остају са зеленом бојом или су мало у хлорози. Ако је у питању велики недостатак овог елемента види се изгорелост и скупљање листова у правцу крајева.

Цинк – појављују се кратки под чворови, уски листови, сушење изданака и делова који дају воће. У напредној фази се појављују мали листићи, уски од врха, сакупљање у кривинама. Посебни симптоми су розета и мали листови.

Бакар – јавља се отворена зелена боја. Делови покрај нерава добијају отворену зелену боју. Дешава се бељење површине листа, са јасним ограничењем зелене боје.

Бор – изгорелост и скупљање врхова малих листова, које се удружује са жутењем и скупљањем крајева. Смањење раста, док су коренови кратки, тесни и са затвореном бојом.

Молибден – равномерно жутење нових сазрелих листова и некроза старих листова. Лице листа се сакупља у правцу површине, почињући од крајева.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић

СТРИЖА ОВАЦА

Вуна је значајан, а у неким земљама света и најзначајнији овчји производ који осигурава највећи део дохотка.

Поступци пре стриже :

Током целе године овце треба одговарајуће и квалитетно хранити. Овце треба држати у сувом и прозачном овцарнику, а не у блату и води. Наиме, мокраћа и балега мењају физичке особине вуне и смањују њен квалитет а самим тим и економску вредност. Вуна запрљана балегом и мокраћом губи сјај, донекле и боју, постаје тамна, жућкаста, сува и ломљива. При храњењу оваца треба пазити да сено, слама и друга крмива не падају на овце, јер се разни отпаци и трње забијају у вуну и отежавају њену прераду. Непосредно пре стриже треба направити план стриже којим треба обухватити целокупну организацију стриже. У плану треба предвидети:

- а.) припрему оваца за стрижу,
- б.) време почетка и завршетка стриже,
- ц.) начин стриже,
- д.) број оваца и њихову поделу по боји вуне, полу, старости, раси ...,
- е.) потребну радну снагу,
- ф.) припрему простора, опреме и прибора за стрижу, те амбалаже за спремање и паковање вуне

Припрема оваца за стрижу

Отприлике 10-15 дана пре планираног почетка стриже, треба обавити појединачан преглед целог стада, па уколико има болесних грла, нарочито са променама на вуни (испадање вуне или знакови шуге), треба их издвојити из стада и посебно шишати. Уколико је потребно овцама треба очистити вуну од балеге и корова како би се стрижа лакше обавила. Добро је да се овце претходно подшишају тј. да им се ошишају они делови који су најпрљавији (реп и подручје око репа). Понекад се препоручује прање оваца 4 - 5 дана пре стриже како би се из руна издвојила груба нечистоћа и то за време топлих дана када ноћне температуре ваздуха нису испод 12 ° Ц. при том температура воде не сме бити испод 17 ° Ц како се овце не би прехладиле. Након купања овце се морају добро осушити, а тек након тога шишати. Овца са мокром и влажном вуном не сме се шишати. Вуна слабије обраслих оваца (праменка.), ређа је и грубља и

знатно се брже суши (24 сата) од вуне пасмине цигаја, а поготово од вуне мерино типова (3 - 4 дана) чије је руно затворено. Непосредно након купања овце се не смеју излагати јаким сунцу (смањује се квалитет вуне) и ветру (могућа прехлада оваца и упала плућа). Пре стриже треба пазити да овце не покисну па их стога треба држати у близини овчарника. Простирка у овчарнику треба да буде чиста и сува како се овце непосредно пре стриже не би запрљале. Пожељно је не хранити овце 10-12 сати пре шишања. Стрижу оваца коју јагњад доје, треба тако организовати да јагњад од мајке буде одвојена највише 4 сата. Особито треба пазити код млађе јагњаци да предуго не остане без млека.

Преглед и припрему маказа и ножева за стрижу треба обавити на време (обезбедити довољан број наоштрених резервних ножева. Стрижа оваца је поступак скидања природног вунског огртача (руна) након једногодишњег раста, уз примену ручних или електричних маказа. Ако се стрижа обавља једном годишње, треба је обављати у пролеће када нема опасности од ниских температура.

Стрижу оваца треба почети најпре са ногу и трбуха. Овца мора да лежи на леђима управо према раднику. Шишање се обавља у две етапе – прво десна па лева страна. Шишање машином треба да се обавља од главе према репу јер на тај начин машина боље клизи по телу. Такође је потребно предвидети редослед шишања оваца према категоријама.

Најпре треба шишати двиске, јалове овце, па овнове, затим приплодне овце и овнове. Последње треба шишати сјагњене и ојагњене овце.

Вуна после стриже несме бити директно изложена сунцу већ је треба распрострети и просушити у хладу. Када је руно суво приступа се његовом савијању и везивању. За везивање се користи узица, а никако жица. Вуну треба складиштити у сувим и прозачним просторијама са дрвеним подом.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Прстенаста трулеж кртола кромпира

Прстенасту трулеж кртола проузрокује бактерија *Clavibacter michiganensis* и спада у економски најштетније болести кромпира. Осим кромпира може да паразитира и парадајз. То је карантински паразит, како за нашу тако и за многе европске земље.

У почетним фазама развића кромпира симптоми се не запажају, јер се хабитус биљке незнатно мења. Типични симптоми болести јављају се у другој половини вегетације. Прве промене се најпре уочавају на доњем лишћу при основи стабла. Оболело лишће добија жућкасту боју, а ивице лиске се повијају према лицу. Касније увелост захвата цело лишће, пораст надземног дела биљке је успорен услед чега су оне ниже од здравих.

Промене у судовним ткивима при уздужном пресеку стабла се не уочавају. Међутим при пресеку кртола виде се промене у зони спроводних снопића, који су мрке боје са уочљивим шупљинама. При притиску кртоле из судова истиче бактеријски ексудат. Поред судова паразит захвата и околно ткиво, што доводи до формирања прстена трулежи или настанак шупљина између љуске и кртоле. Спољни изглед оболеле кртоле се не мења и болест се теже уочава.

Оболеле кртоле у којима паразит презимљава су основни извор заразе. Ако се при сетви кртоле секу, онда се са оболелих на здраве бактерија преноси ножем. Сечењем једне оболеле кртоле остане на ножу количина бактерија довољна да зарази девет здравих кртола. Зараза може настати и током вађења кртола, додиром здравих и болесних, или од бактерија које се налазе на честицама земље. Заразе су интезивније ако се покожица кртоле повређује. Ако се за сетву употребе оболеле кртоле од њих ће зараза прећи на биљке које ће оболети.

У пољу паразит се одржава на оболелим биљним деловима, док они потпуно не изумру. Инсекти су такође преносиоци ове бактерије током вегетације кромпира. Инфекција кртола настаје посредством столона у које бактерија доспева судовним путем из оболелих делова биљке.

Зарази погодује влажно и топло време.

За сетву користити искључиво здраве кртоле, које воде порекло са парцеле где није била зараза. Пре сетве употребити целе кртоле одговарајућих величина. Ако се за сетву користе крупне кртоле, због чега се морају сећи, онда нож треба дезинфиковати (после сечења сваке кртоле) са 1-2% раствором живиног хлорида или у разблаженом формалину. Током вегетације сакупљати и уништавати оболеле биљке. За ђубрење користити калијумова ђубрива. При увозу кромпира (семенског и меркантилног) пошиљку мора да прати уверење о здравственом стању (сертификат) у коме мора да стоји допунска изјава да пошиљка није заражена овом бактеријом. И поред таквих гаранција пошиљку треба обавезно прегледати и ако је заражена забранити њен увоз.

Саветодавац заштите биља Сениша Недељковић

Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу www.agoponuda.com, а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.

АГРОПОНУДА – БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 02-09.05.2016.ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	160	150	140
Јабука (остала)	100	80	90
Јагода	250	300	180
Трешња	300	-	-
Лимун	230	200	190
Мандарина	-	-	140
Поморанџа	150	120	100
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	150	150	140
Кромпир	80	50	60
Паприка-шиља	250	-	280
Лук црни	100	80	80
Парадајз	200	170	140
Тиквице	80	100	140
Шаргарепа	80	70	50

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 02-09.05.2016.ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	130	130	-
Јабука (остала)	65	50	70
Јагода	180	220	-
Трешња	170	-	-
Лимун	140	160	135
Мандарина	-	-	-
Поморанџа	90	90	80
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац салатни	100	120	100
Кромпир	40	35	45
Паприка шиља	260	-	260
Лук црни	55	50	65
Парадајз	130	140	120
Тиквице	45	-	110
Шаргарепа	40	40	45

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД
ОД 02-09.05.2016.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	130	-
Јагњад	све тежине	све расе	-	260	290
Јарад	све тежине	све расе	-	180	-
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	све расе	255	220	220
Козе	све тежине	све расе	-	-	-
Крава за клање	све тежине	СМ	-	140	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	-	100	-
Овца	све тежине	све расе	160	110	-
Прасад	16-25кг	све расе	200	210	150
Телад	80-160	СМ	400	360	-
Товљеници	80-120	све расе	150	130	120
Товљеници	>120кг	све расе	-	100	100
Шилежад	све тежине	све расе	220	200	-

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД
ОД 02-09.05.2016.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	22	22,5	25
Пшеница	22	25	25
Сточни јечам	-	28	-